

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

צבי ספקטור ז"ל

בן רבקה ודוד
נולד בירושלים
בתאריך ה' בסיון תרע"ו, 6/6/1916
התגורר בירושלים
שרת בפלמ"ח
נעלמו עקבותיו בדרך לפעילות מבצעית
בתאריך כ"א באייר תש"א, 18/5/1941
מקום קבורתו לא נודע- הוצבה אבן לזכרו בהר הרצל
הותיר אחריו אישה, בן, הורים ושלושה אחים

בן 24 בנפלו

קורות חיים

בן רבקה ודוד. נולד בה' בסיון תרע"ו (6.6.1916) בירושלים. לאחר סיום לימודיו בבית-הספר היסודי המשיך וסיים את לימודיו התיכוניים בגימנסיה העברית. הוא למד שנה אחת באוניברסיטה העברית ולאחר מכן נסע לאנגליה כדי להמשיך לימודיו באוניברסיטה, אך מחוסר אמצעים כספיים חזר לאחר שנתיים וחצי ארצה. בצעירותו היה מייסדי "קהילת הצופים" בירושלים ועמד בראשה שנים אחדות. כבר אז גילה סגולות של מנהיג ומפקד בעל עוז-רוח ועשוי ללא חת. הוא ניהל קורסים למדריכים, מחנות צופים וטיולי-נוער רבים והיה בין ראשוני הסיירים שהקיפו ברגל את ים המלח ועבר-הירדן. במרוצת הזמן שיקע את עצמו בפעילות הבטחונית ובה התגלה במלוא גדולתו כחייל וכמפקד. במסגרת ה"נודדת", שהיה בין מייסדיה השתתף בפעולות נגד הכנופיות הערביות בסביבות ירושלים, היה פעיל בהעלאת מפעילים כמפקד אניות ותקופת-מה שימש כמפקד ה"הגנה" בגוש דן. כתב עליו יצחק שדה מפקד ה"נודדת": "ראיתיו סוחב על גבו חבר פצוע. סחב אותו על פני סלעים בסביבה הררית מרחק קילומטרים אחדים. מנין לו הכוח..." צבי היה מראשוני המוסמכים לטיס על-ידי בית-הספר לטיס "אווירון" ובין שאר תפקידיו ב"הגנה" גם תרגם וערך את ספרי ההדרכה בהוצאת "לנוטר". בכ"א באייר תש"א (18.5.1941) יצאה הקבוצה לדרכה בסירת המוטור

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

"ארי הים". צבי מונה למפקד הפעולה. הם לא הגיעו ליעדם ולא ביצעו את המשימה אך גם לא שבו אל חוף מבטחים וגורלם לא נודע. הניח אישה, בן, הורים ושלושה אחים. אחיו ישעיהו, נפל במלחמת השיחרור בהגנה על קו המים בנגב.

שמו הונצח בספר "מגן בستر".

שיר של צבי ספקטור

(מתוך עזבוננו)

עוד אחת, ובידי אהליך זה הגל
ומצחי וראשי אנצץ תוך זרם מימיו הגופשים.
כי לא בחשך אמריא, לא בצל אגדל,
לא אלה יביאו הקץ לקרעי דמיונותי הנואשים.
עוד אחת, ובידי קדרי למוד המהלמה אנפץ
את שער הכרזת וחומת הבולת השחורה —
ואם נורא הגל, נאימים משכריו מצבר,
אם מוצק השער וקשות אבני החומה —
תוך זרם מימיו הזדונים ורועותי אשבר,
אל ברזל אנפץ קדקדי ואקפץ תהומה.
יהיו הזרועות צדות אלמות לקרב,
קרב קטן ונלעג, אך מאד עקשני,
וכתם דם — מצבת עולם לעולם נלחב
אשר פרץ גדר, ומת קשנולד, חולם ורגשני.

כג יודי הסיוה
 מבחירי ההגנה
 חלוצי עליה ב'
 והיפאות העברית הלוחמת
 ראשוני פלמ"ח
 אשר יצאו בשליחות העם
 להכות באויב הנאצי
 על חוף טריפולי שבלבנון
 ביום כ"א באייר תש"א
 הפליגו לדונם האחרונה
 מפנה לא שבו עוד.

הכנס הארצי החמישי • ירושלים, כ"א אייר תשי"ז (22.5.57)

פלמ"ח - מבצע החבלה בטרופולי (כ"ג + 1 יורדי הסירה)

הייתה זו הפעולה המיבצעית הראשונה מבין הפעולות שבוצעו במסגרת 'השיתוף' בין היישוב היהודי בארץ לבין הבריטים במלחמת העולם השנייה. פרשת יציאתם של 23 לוחמים יהודים וקצין בריטי למשימת חבלה בבתי הזיקוק בטרופולי שבסוריה, ב- 18 במאי 1941, קשורה להקמת הפלמ"ח בקשר הדוק: הייתה זו הפעולה המיבצעית הראשונה מבין הפעולות שבוצעו במסגרת 'השיתוף' בין היישוב היהודי בארץ לבין הבריטים במלחמת העולם השנייה. באותה מסגרת, ובמרחק זמן קצר ביותר, שותפו חוליות של לוחמי הפלמ"ח בכוח החלוץ של הצבא הבריטי שפלש לסוריה וללבנון. 'השיתוף' נוצר כתוצאה מהתקרבות חזית המלחמה לארץ-ישראל. תחת איום הכיבוש הגרמני נאותו הבריטים להיענות לתביעתה של הנהגת היישוב בארץ - לאפשר השתתפות מיבצעית של מתנדבים במלחמה. אנשי מודיעין ב'שלוחה הארצישראלית של "המחלקה לתפקידים מיוחדים במפקדת הכוחות הבריטיים במזרח התיכון (E.O.S)." היו מעונינים להפעיל מתנדבים אלה במשימות מודיעין וחבלה.

פלמ"ח - חשיבות המבצע - הכ"ג

פרשת שליחות הכ"ג הייתה למיתוס של גבורה והקרבה. חשיבותו העיקרית של המיבצע - תרומתו למורשת הקרב של הכוח הצבאי העצמאי של היישוב בארץ. פרשת שליחות הכ"ג הייתה למיתוס של גבורה והקרבה. בתנאי מלחמת העולם השנייה, בה הצטייר היהודי כנרדף ומושמד, הייתה היחלצות זו של יחידת לוחמים יהודים ארצישראליים למבצע צבאי נגד הנאצים, למופת חשוב ונחוץ, והפלמ"ח, שפקודת הקמתו ניתנה שלושה ימים לפני מועד המיבצע, אימץ אותו כמקור השראה לרוח הלחימה שלו.

פלמ"ח - תוכנית המבצע - הכ"ג

תוכנית המיבצע תוכנית המיבצע על ידיעות מודיעיניות שהעביר יוסף קוסטיקה, מה'מסתערבים' של ה'הגנה' באזור המיועד. על פי התוכנית היה על הכוח להתקרב בספינה לבתי הזיקוק. מפקד הכוח, המלווה הבריטי והמכונאי, היו אמורים להישאר בספינה, כששאר אנשי הכוח יגיעו בשלוש סירות אל החוף, וכל חוליית תבצע את חלקה במשימה: (1) חוליית האבטחה תישאר ליד הסירות. (2) חוליית הרתק תתפרש לאורך מסילת הברזל המובילה לבתי הזיקוק. (3) החוליית הפורצת תחדור למיתקנים ותניח את מטעני החבלה. ההודעה על הפעולה הגיעה לסוכנות היהודית בשלב מאוחר, זמן קצר לפני מועד הביצוע. משיקולים שונים, בעיקר מפני חשיבות 'השיתוף', נמנעה הסוכנות היהודית מלסרב לפנייה הבריטית או לבקש דחייה, וכתוצאה מכך לא נותר ללוחמים די זמן להכנה. כמו כן דחו הבריטים הצעה של ה'הגנה', להתקרב לבתי הזיקוק בעת ובעונה אחת מן היבשה ומן הים (הצעה, שקבלתה הייתה עשויה לשנות את תוצאות המבצע).

פלמ"ח - העלמות החוליה - הכ"ג

אובדן 23 הלוחמים הארצישראליים היווה מכה קשה ליישוב בארץ ול'הגנה'. בשעות הבוקר של ה-18 במאי 1941 יצאו 24 הלוחמים מנמל חברת החשמל שבמפרץ חיפה בספינה "ארי הים" (SEA LION) "כשעל סיפונה שלוש סירות פלישה קלות. הם נשאו עימם משדר אלחוטי - והוראה להימנע ככל האפשר מלהשתמש בו, כדי שלא יתגלו בידי האויב. גם את כל התעודות המזהות השאירו מאחור, למקרה שיתגלו. לאחר יציאתם יצרו פעמיים קשר עם בסיס היציאה. מאז הקשר האחרון, בצהרי אותו יום, אבדו עקבותיהם. לאחר שנודע דבר היעלמות הספינה על כל ציוותה, עשתה הסוכנות היהודית מאמצים ניכרים לגלות את גורל האנשים. לאחר שהבריטים כבשו את סוריה נשלח יוסף פיין וטוביה ארזי (שעמדו בראש רשת המודיעין בסוריה לפני הכיבוש) לנהל חקירה מדוקדקת אודות הפעולה. מסקנתם הייתה שהכוח התגלה כאשר התקרב לחוף על מנת לוודא את מקומם, בגלל טעות בניווט. לחוקרים הסתברה עובדה שלא נלקחה בחשבון כאשר נשלחו האנשים למיבצע: בערב היציאה הפציצו הבריטים את טריפולי ובכך גרמו להגברת הערנות והשמירה בעיר ובסביבתה. מאז אותה חקירה ועוד שנים רבות אחריה הועלו השערות רבות לגבי גורלם של האנשים. כל התשובות שניתנו לא פתרו את תעלומת היעלמותם המוחלטת של כל המשתתפים במיבצע מבלי להשאיר עקבות (מלבד פריטי לבוש בודדים). אובדן 23 הלוחמים הארצישראליים היווה מכה קשה ליישוב בארץ ול'הגנה'. לאחר מעשה, הובעו הרהורי חרטה על ההסכמה לשלוח את הלוחמים למיבצע הרפתקני, שייתכן כי לא הוכן כראוי. מבחינת 'השיתוף' היה זה כישלון מוחלט לשני הצדדים: המשימה לא בוצעה והאנשים לא שבו. 'השיתוף' נמשך חרף הכישלון, בגלל האינטרס החזק שהיה לשני הצדדים בהמשכו.

פלמ"ח - גיבוש תוכנית המבצע וההכנות לקראתו - הכ"ג

הסוכנות היהודית התבקשה להעמיד כוח למשימת החבלה, והתפקיד נמסר ל'הגנה'. עשרים ושלושה המתנדבים נבחרו מבין בוגרי הקורס, שהסתיים שבועות אחדים קודם לכן. בפברואר-מרס 1941 התקיים בשטח 'מגרשי התערוכה' בצפון תל-אביב קורס הכנה לפעילות חבלנית ומודיעינית. אהרון ליזבסקי (לשם) היה המפקד מטעם ה'הגנה', 'וקפטן ג'. האמונד - המפקח מטעם רשויות הצבא הבריטי. בקורס השתתפו כמה עשרות מתנדבים, שמרביתם לקחו חלק בעבר בקורסים הימיים של ה'הגנה' ורכשו ביחידותיה ניסיון מיבצעי, ימי או יבשתי. הבריטים הדריכו במקצועות החבלה והקשר. בחודש אפריל 1941 התגבשה במפקדה הבריטית תוכנית לכבוש את סוריה ולבנון מידי שלטון ווישי. התוכנית כללה גם פעולות חבלה שלפני הכיבוש, כגון הפצצה על מטוסים גרמנים שחנו בשדות תעופה בסוריה, וחבלה בבתי הזיקוק בטרפולי, שעמדו לספק למטוסים דלק. הסוכנות היהודית התבקשה להעמיד כוח למשימת החבלה, והתפקיד נמסר ל'הגנה'. עשרים ושלושה המתנדבים נבחרו מבין בוגרי הקורס, שהסתיים שבועות אחדים קודם לכן. צבי ספקטור נתמנה למפקד המיבצע, ועם עשרים ושניים פיקודיו נמנו לוחמים בעלי ניסיון מיבצעי קודם ב"נודדת" "ספקטור עצמו וסגנו יצחק הקר", בפו"ש, ב"פלוגות הלילה" ובפו"ם, וגם בהעפלה (כתריאל יפה, עמירם שוחט ואחרים). אל הלוחמים

צורף המייג'ור סר אנטוני פלמר, כמשקיף מטעם הגורם היוזם.